

کٲگیتٲی دیکارت ... ئاراس سٲعید

ٲٲنگٲ ئٲمٲ تٲنھا بٲشٲوٲیک ٲٲیمان بٲ کٲتیکٲی دیکارت بردبٲ، وٲکو: ھٲرشتٲک دٲھزرت بونی ھٲیٲ، من دٲھزرٲم کٲواتٲ بوونم ھٲیٲ. بابٲتٲکٲ بٲجٲرٲ سادٲو ساکار نیٲ. میتٲدٲی دیکارت بٲٲچٲوانٲی لٲژیکی ئٲزمونگٲراییی، ئامراز بوٲ و جٲرٲکٲ لٲتٲکنٲک. ” من ئٲو زانینٲ بٲٲوون clara، دادٲنٲم کٲٲوون و بٲرچاو لٲبٲردٲم ھٲش وھزردایٲ”

دیکارت لٲرٲدا ئٲوٲ وندٲکاتٲوٲ، نابٲ ھیچ جارٲک شتٲک بٲٲاست دابنرٲ تاگومانمان نٲبٲ و دٲنیابین لٲوٲی کٲ بٲتٲواوی ٲاستٲ. مرقٲ زٲرجار لٲٲٲگٲی ھٲستٲکانٲوٲ توشی ھٲٲٲٲدٲبٲت، بٲنمونٲ؛ لٲکاتی بینینی قٲٲٲمٲک لٲناو دٲفرٲک ئاودا، بٲشکاوی دٲردٲکٲوٲ و تٲ فریو دٲدات. واتا ئٲوٲیی لٲٲٲگٲی ئٲزمون و ھٲستٲکانٲوٲ درکی ٲٲ دٲکٲین. ئٲگٲرھٲستٲکان شایٲدٲکی ٲاستٲقینٲبن و ئٲوکٲرٲستٲیی دٲیدٲنٲ دٲست گومان ئٲگٲر ھٲٲبگرن، دورنیٲ ھٲزٲکی فریودٲر ھٲبٲ مرقٲ بٲتٲفرٲو بٲھٲٲٲدا ببات. دیکارت میتٲدٲی وٲکو ٲٲیٲو لٲفلسٲفٲکٲیدا بٲکارھٲناوٲ، بٲٲچٲوانٲی ئٲزمونگٲراکانٲوٲ، دٲبٲ گومان لٲوٲو لٲئٲنجامٲکانی ئٲوٲ بکرٲت بکرٲت کٲمرقٲ بٲھٲٲو تٲفرٲدان دٲبٲن.

دٲرون و (نٲفس) ھزر، لٲوگومانکردنٲ بٲدٲرٲ، خودی ھزر گریمانٲ دٲکات و گومانیش دٲکات. گومانی دیکارت ئامٲازٲ نٲک مٲبٲست، ئٲو گومانٲ بٲمیتٲدٲیی دٲناسرٲت، وٲکو ئامرازٲک بوونی خٲی ٲٲ ساغ و پشت ٲاست ٲاست کردٲتٲوٲ. کٲواتٲ گٲوھٲری شت بٲھٲزی ژیر ٲٲی ٲٲدٲبرٲت نٲک ھٲستٲکان. لٲرٲدا مٲبٲستٲکٲ و نترددٲکٲمٲوٲ:

مرقٲ دٲبٲ گومان لٲھٲمووشتٲک بکات، جگٲ لٲو ئامٲازٲیی گومان دٲکات. مرقٲ ناتوانی گومان لٲوٲ بکات کٲ گومان دٲکات، دیکارت گٲیشٲ بٲو دٲرئٲنجامٲیی مادام ھیچ شتٲک بونی نیٲ، چونکٲ ھٲمووشتٲکان مایٲیی گومان لٲکردنٲ، بٲٲام ھزر وٲکو ئٲو دٲزگایٲیی گومان دٲکات بونی ھٲیٲ، ئٲگٲر ھیچ شتٲک بونی نٲبٲ، کٲواتٲ ھیچ شتٲک گومان ناکات، ئٲوٲیی گومانیش دٲکات بونی ھٲیٲ. دیکارت توانی بوونی خودی خٲی بٲبونٲکی ھزمٲندی بیرکٲرٲوٲ پشت ٲاست بکاتٲوٲ. دیکارت گومانٲکٲی ئامٲاز بوٲ بٲ دٲزینٲوٲی خٲی. لٲرٲوٲ دیکارت گٲیشٲ بٲو دٲٲٲی لٲفلسٲفٲی نوٲ ئٲوروپادا و بٲھٲتاهٲتایٲ مایٲوٲ.

”من بیر دٲکٲمٲوٲ، کٲواتٲ من ھٲم”

cogito ergo sum

دیکارت لـر دا بـت واوی تینوـتی نـشکا، بـکو تـنها توانی
جـوهـرک ساغ و پشتـاست بکاتـو، کـ گومان دـکات. ئـگـر جـوهـرک
گومان بکات، کـواتـ کـمال و کامـ نیـ، ئـگـر جـوهـرک کـمال بـت،
ئـوا گومان لـهیچ شتـک ناکات. ئـم بیرکردنـو یـ دیکارتی پـلکـشی
جـوهـرکـی باـتر و کـمالـترکرد کـلـسـرو جـوهـری ناکامـو
بوونی هـی، ئـویش خودایـ. هـرچـند دیکارت کـوتـتـ ژـرکاریگـری
فـلسـفـی [شـکا کـانـو] بـم گومانکردنی شـکا کـان بـ بـ
ماناکردنـ خودی جیهان بوو، نـ ساغکردنـو و مانا بـخشین بـبون.
بـپـچـوانـو دیکارت، لـگـی گومانکردنـو بـوونی خودکـی
بیرکـر و دـسـلمـنـ و لـو دـرئـنجامـشـو، هـنگاو دـنـ بـ
ساغکردنـوی بـ. هـندکـی تر، بیان وایـ، دیکارت لـژـر کارکـری
فـلسـفـی ئیمامی غـزالیدا پـیـو میتـدکـی داـشتو بـ گـیشتن
بـیقین ودـنیایـ.

ئاراس سـعید